

ศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมสตรีที่ปรากฏในกุณาลชาดก*

AN ANALYTICAL STUDY WOMEN'S BEHAVIORS IN KUNALA JATAKA

ขวัญตระกุล บุทธิจักร

Khwantrakun Butthichak

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongrajavidyalaya University, Thailand

E-mail: Khwantrakun.but@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาของกุณาลชาดก 2) เพื่อศึกษาหลักคำสอนที่ปรากฏในกุณาลชาดก 3) เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมสตรีที่ปรากฏในกุณาลชาดก โดยเป็นการศึกษาวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research)

ผลการศึกษาพบว่า

1. กุณาลชาดกมีโครงสร้าง 5 ประการ คือ 1) ปัจจุบันวัตถุ เนื้อเรื่องส่วนที่เป็นปัจจุบัน เหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปห้ามสงครามระหว่างเมืองกบิลพัสดุ์กับเมืองเทวทหะ 2) อดีตวัตถุ เนื้อเรื่องส่วนที่เป็นอดีต เรื่องราวชีวิตของนกุลเหว่า 2 คู่ 3) คาถา บทประพันธ์ประเภทร้อยกรองพรรณนาธรรมชาติของสตรี และโทษอันเกิดจากการเกี่ยวข้องกับสตรีพร้อมทั้งแนะนำแนวทางการปฏิบัติเพื่อป้องกันหรือหลีกเลี่ยงอันตรายอันจะเกิดจากโทษที่เกี่ยวข้อไมดีนั้น 4) เวยยาकरणะ คำอธิบายขยายความคาถาให้ละเอียดเข้าใจง่าย 5) สโมธาน บทสรุปผลการแสดงชาดกเชื่อมโยงส่วนอดีตกับปัจจุบัน ส่วนเนื้อหากกล่าวถึงโทษของกามราคะ และอานิสงส์ของบรรพชาอุปสมบท พร้อมทั้งแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุอานิสงส์นั้น

2. ในกุณาลชาดกปรากฏหลักคำสอนสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ลักษณะพฤติกรรมสตรีที่ไม่พึงประสงค์ พรรณนาถึงธรรมชาติร้าย ๆ หลายประการของสตรี พฤติกรรมของสตรีที่เป็นภรรยา มักจะนำความเดือดร้อนใจมาให้สามีตั้งแต่ไม่ให้เกิดติดูหมิ่นสามี จนถึงนอกใจสามี 2) แนวทางปฏิบัติในการเกี่ยวข้องกับสตรี สำหรับคฤหัสถ์มีภรรยาต้องทำหน้าที่สามีให้ดีหมั่น

* Received 26 July 2019; Revised 14 August 2019; Accepted 19 August 2019

ดูแลภรรยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ สำหรับบรรพชิตควรเว้นห่างจากการเกี่ยวข้องกับสตรี หากต้องเกี่ยวข้องกับสังฆมระวังอินทรีย์เจริญสติให้มาก 3) หลักการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย ในพระพุทธศาสนา คือ การประพฤติพรหมจรรย์เว้นขาดจากการเกี่ยวข้องกับสตรีทุกรูปแบบ เพื่อบรรลุคุณงามความดีอันเป็นเป้าหมาย 3 ระดับ คือ มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติทั้งในระดับ รูปภพและอรุภพ และนิพพานสมบัติ

3. พฤติกรรมสตรีที่ปรากฏในกุณาลชาดกเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์โดยมากเป็น พฤติกรรมการแสดงออกทางเพศที่ไม่เหมาะสมแก่ความเป็นสตรี การยั่วยวนผู้ชายให้เกิดความต้องการทางเพศด้วยคำพูด ท่วงท่าลีลาแห่งหญิงนาราประการ ไม่เคารพดูหมิ่นสามี ไม่ทำหน้าที่อันควรแก่ฐานะของภรรยา เสพติดอบายมุข คบชู้ประพฤตินอกใจสามี ละทิ้งสามีในยาม มีภัย ป่วยไข้ หรือมีกิจธุระที่จะต้องทำ และมีพฤติกรรมเห็นแก่ได้มักมากในทรัพย์ ไม่หนักแน่น อ่อนไหวแม้ตั้งใจไว้ดีแล้วก็สามารถเปลี่ยนใจได้โดยง่าย

คำสำคัญ: พฤติกรรม, สตรี, กุณาลชาดก

Abstract

This Thesis is documentary research aims to 1) study structures and contents of Kuṇāla Jātaka 2) study the Lord Buddha's teachings as appeared in Kuṇāla Jātaka 3) analyze the behaviors of women as appeared in Kuṇāla Jātaka.

The research result showed as follows:

1. Kuṇāla Jātaka is included with five important structures; 1) Paccupana-vaṭṭhu (Present story), the incident that the Buddha stops the war between the two relatives from Kapilavastu and Devadaha town, and ordained 500 princes from both the kingdoms. 2) Atīta-vaṭṭhu (past story), a story of a bird king Kuṇāla, who refused to be under the authority of his bird wife, and cuckoo king Puṇḍamukha, who was abandoned by his bird wives while sickness. 3) Gātha (verses), poetry verses describing the nature of women or the penalties badly related to women. 4) Veyyakarana (pose-expositions), is the important part in Aṭṭhakatha (commentaries), which is the explanation of Gātha (verses) or the

contents in Pali canon to easily understand. 5) Samodana, the summary of the results showing the Jātaka stories linking the past and present. Whereas the content mentioned about the punishment occurred from Kāma-Rāgha (lustful desire) caused by relationship between men and women, and Ānisaṃsa (benefits) of higher ordination along with guidelines for achieving that benefit.

2. In Kuṇḍāla Jātaka appeared three important teachings; 1) characteristics of undesirable behavior of women, describe many bad natures of women. The behavior of women as a wife often brings trouble to one's husband from not respecting and insulting her husband, cheating her husband. 2) Guidelines to practice related to women for a household men having wife is a good husband must look after his wife both physically and mentally. So far for the Buddhist monks should keep the distance from being related with women. However, if involved should be careful, control their senses and be mindful. 3) The practical principles to achieve the goal in Buddhism is to practice chastity life, abstaining from being involved with all forms of women, in order to achieve goodness as a goal in three levels: human prosperity, heavenly prosperity both in Rūpa-bhava (the form sphere) and Arūpa-bhava (the formless sphere) and finally Nibbāna (attainment) prosperity.

3. Women's behavior that appeared in Kuṇḍāla Jātaka are consisted of mostly undesirable behavior which is sexual expression that is inappropriate for feminism, seducing men to be passionate by speaking, expressing various gestures stimulating the sexual arousal of men, not respecting and insulting husband, not doing duty worthy of wife's position, addicted in Apāyamukha (source of the destruction of the amassed wealth), having affair and being unfaithful to husband, and having selfish behavior and greed in property.

Keywords: Behaviors, Women, Kuṇḍāla Jātaka.

บทนำ

กุณาลชาตกล่าวถึงโทษของมาตุคามโดยพระพุทธองค์ตรัสตามถ้อยคำของนกดูเหว่า ชื่อกุณาละ เพื่อมุ่งกำจัดความเบียดเบียนของภิกษุพระญาติ 500 รูป และให้สภารวมระวางอินทรีย์ เมื่อต้องเกี่ยวข้องกับสตรี จึงเป็นการสอนเฉพาะแก่หมู่ภิกษุโดยตรงมุ่งหวังผล คือ ความสงบแห่งจิตใจของภิกษุทั้ง 500 รูป จึงมีเนื้อหาที่กล่าวถึงสตรีในเชิงลบ มีลักษณะการประพันธ์เป็นแบบผสม (วิมิสสะ) มีทั้งร้อยแก้ว (คัชชะ) และร้อยกรอง (ปัชชะ) ที่ประพันธ์เป็นร้อยแก้ว (คาถาประพันธ์) นับได้ทั้งสิ้น 79 คาถา ตลอดเรื่องมีเนื้อหาที่กล่าวถึงสตรีในด้านพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ และธรรมชาติร้าย ๆ หลายประการของสตรี โดยเปรียบเทียบกับบุคคล สัตว์ร้าย สถานที่ หรือสิ่งของที่เป็นอันตราย น่ากลัว หรือว่าสิ่งของอันปฏิกุล และไร้ประโยชน์ สอดแทรกหลักการ หรือทำที่ควรเลือกปฏิบัติต่อสตรีทั้งสำหรับบรรพชิต และคฤหัสถ์ และในท้ายที่สุด ก็ทรงเสนอแนวทางการประพฤติพรหมจรรย์เพื่อเป้าหมายในพระพุทธศาสนา ทั้งในระดับมนุษยสมบัติ สวรรค์สมบัติ และนิพพานสมบัติ ผ่านตัวละครสำคัญคือ พญานกกุณาละ ผู้ไม่อยู่ในอำนาจของสตรี และพญานกปุณณมุขะ ผู้ถูกรรยาทอดทิ้งให้อยู่โดยลำพังในยามเจ็บไข้ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

กุณาลชาตจึงเป็นชุดคำสอนที่สะท้อนมุมมองพระพุทธศาสนาในประเด็นเกี่ยวกับการประพฤติตัวของสตรีที่ขวางกั้นทางไปสู่เป้าหมายอันสูงสุดในพระพุทธศาสนาของพระภิกษุ กล่าวถึงพฤติกรรมเกี่ยวกับเรื่องเพศที่สะท้อนลักษณะธรรมชาติร้าย ๆ หลายประการที่มีอยู่ในตัวของสตรีไว้เป็นจำนวนมากที่สุดเท่าที่ค้นพบในพระไตรปิฎก ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) กล่าวว่า “คำติเตียนว่าผู้หญิงนั้นมีชุนนุมอยู่มากจริง ๆ แห่งเดียวในกุณาลชาต ซึ่งทั้งเรื่องเต็มไปด้วยคำตำว่าผู้หญิง” (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), 2544) ปัจจัยที่ทำให้กุณาลชาตมีคำสอนลักษณะนี้เพราะเป็นการสอนเฉพาะคน หรือเฉพาะกรณี และเป็นการให้คุณค่าแก่ความเป็นบรรพชิต เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมาย คือความหลุดพ้นกิเลส (มนตรี สิริโรจนานันท์, 2556) เป็นชุดคำสอนที่พระพุทธองค์ทรงเลือกนำมาแสดงให้เหมาะสมกับจริตนิสัยของพระภิกษุใหม่ 500 รูป สำหรับแก้อาการแห่งจิตของภิกษุเหล่านั้นที่เศร้าหมองไม่ควรแก่การประพฤติพรหมจรรย์อันเป็นภารกิจหลักของการบวชเป็นภิกษุ เหตุจากอุกามราคะอันเนื่องมาจากความคิดถึงภรรยาเข้าครอบงำ

สาระสำคัญในกุณาลชาดกจึงเป็นประโยชน์มากต่อผู้ศึกษาทั้งบุรุษและสตรี หากเป็นสตรีก็จะได้คติเครื่องเตือนใจเสมือนเป็นประทีปนำทางให้เข้าใจและรู้จักตนเองมากขึ้น รมัถระวังการประพุดตีที่ไม่ดี ส่งเสริมการประพุดตีที่ดีได้ แต่หากเป็นบุรุษก็จะได้เข้าใจธรรมชาตรีร้าย ๆ บางประการของสตรี และอันตรรายอันจะพึงเกิดมีแก่ตนจากการสัมพันธ์กับสตรีที่มีพฤติกรรมร้าย ๆ พร้อมทั้งคุณประโยชน์อันจะพึงเกิดมีหากรู้จักระมัถระวังในการคบหาสตรี และอีกส่วนหนึ่ง เพื่อประโยชน์ในการเข้าใจหลักคำสอนพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับสตรีให้มากขึ้น และเพื่อให้เข้าใจเนื้อหาสาระของแนวคิดเรื่องสตรีผ่านการวิเคราะห์พฤติกรรมสตรีตามที่ปรากฏในกุณาลชาดกให้มากขึ้น ถูกต้องใกล้เคียงกับพุทธประสงค์ในการตรัสสอนเรื่องนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาโครงสร้างและเนื้อหาของกุณาลชาดก
2. เพื่อศึกษาหลักคำสอนที่ปรากฏในกุณาลชาดก
3. เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมสตรีที่ปรากฏในกุณาลชาดก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาวิจัยคัมภีร์พระพุทธศาสนา เน้นค้นคว้าข้อมูลทางเอกสาร (Documentary Research) อันได้แก่ พระไตรปิฎก คัมภีร์ชั้นรองอื่น ๆ เอกสาร ตำรา วิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งเน้นถึงประเด็นเรื่อง “องค์ความรู้เกี่ยวกับชาดก โดยเฉพาะกุณาลชาดกในคัมภีร์พระไตรปิฎก แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมมนุษย์ และลักษณะพฤติกรรมสตรีที่ปรากฏในกุณาลชาดก” เพื่อนำพฤติกรรมสตรีที่ค้นพบมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงปัญหา สาเหตุ ผลที่เกิดขึ้น และผลที่เกิดตามมาจากพฤติกรรมที่สตรีแสดงออกมา โดยอาศัยกรอบการวิเคราะห์ในระบบวงจรพฤติกรรมตามทัศนะของพระพุทธศาสนาว่าด้วยต้นเหตุ (กิเลส) พฤติกรรม (กรรม) และผลของพฤติกรรม (วิบาก) สำหรับในส่วนของวิบากหรือผลของพฤติกรรมนี้จำแนกเสนอไว้ 2 ระดับ คือ ผลที่เกิดขึ้นทันทีเมื่อแสดงพฤติกรรม กับผลที่เกิดตามมาจากผลที่เกิดขึ้นนั้น

ผลการวิจัย

1. โครงสร้างและเนื้อหาของกุณาลชาดก

กุณาลชาดกมาในพระไตรปิฎก เล่มที่ 28 อสีตินิบาต ขุททกนิกาย พระสุตตันตปิฎก มีเนื้อหาโดยสรุปกล่าวถึงพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นนกคู้หว่าชื่อกุนาละ ได้กล่าวตำหนิโทษของสตรีให้นกคู้หว่าชื่อปุลณมุขะผู้เป็นสหายฟัง โดยอาศัยการเดินทางเรื่องตามองค์ประกอบทางโครงสร้างและเนื้อหาของชาดก 5 ส่วน คือ

1.1 ปัจจุบันวัตถุ เหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปห้ามสงครามระหว่างพระญาติทั้งสองเมืองจากกรุงกบิลพัสดุ์ และกรุงเทวทหะแล้วพาราชกุมาร 500 พระองค์จากเมืองทั้งสองมาอุปสมบทประพฤติพรหมจรรย์ แต่ไม่นานพระภิกษุทั้ง 500 รูปเกิดความกระสันไม่ต้องการประพฤติพรหมจรรย์ ประรณานจะลาสิกขาไปหาภรรยาสาเหตุส่วนหนึ่งก็เนื่องจากภรรยาตามมาขอร้องให้ลาสิกขา พระพุทธองค์จึงนำกุณาลชาดกมาแสดงให้พระภิกษุทั้ง 500 รูปฟัง

1.2 อดีตวัตถุ เรื่องราวของพญานกกุณาล ผู้ไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของนางนภรรยา กล่าวถึงสตรีในแง่ไม่ดีต่าง ๆ มากมายหลายอย่าง เช่น สตรีมักดูหมิ่นสามีเพราะเหตุ 8 ประการ มักมีพฤติกรรมนำความเดือดร้อนใจมาให้สามี เป็นต้น ให้กับพญานกปุลณมุขะ ฟังเพื่อบรรเทาความเสียใจ เนื่องจากถูกเหล่านางนภรรยาทอดทิ้งในยามป่วยไข้

1.3 คาถา บทประพันธ์ประเภทร้อยกรองร้อยเรียงด้วยฉันทลักษณ์นับได้ 79 คาถา พรรณนาธรรมชาติของสตรี และโทษอันเกิดจากการเกี่ยวข้องไม่ดีกับสตรี พร้อมทั้งแนววิถีปฏิบัติเพื่อป้องกัน ปิดกั้นอันตรายที่จะเกิดจากการไม่ระมัดระวังในการเกี่ยวข้องกับสตรี

1.4 เวชยकरणะ ส่วนสำคัญในคัมภีร์ชั้นนอรรถกถาเป็นคำอธิบายขยายความคาถาหรือเนื้อหาในพระบาลี (พระไตรปิฎก) ที่เข้าใจยากให้ละเอียดเข้าใจได้ง่ายขึ้น

1.5 สโมธาน บทสรุปผลการแสดงชาดกเชื่อมโยงส่วนอดีตกับปัจจุบัน

2. หลักคำสอนที่ปรากฏในกุณาลชาดก

กุณาลชาดกเป็นหมวดหมู่ชุดคำสอนสำหรับผู้ชายโดยเฉพาะพระภิกษุให้ระมัดระวังสตรี เพราะสตรีเป็นเพศคู่ตรงข้ามกับเพศชายมีอิทธิพลสามารถครอบงำจิตใจของบุรุษได้ด้วยกามคุณ 5 คือ รูปร่างหน้าตา เสียงวาจาที่ใช้สนทนา กลิ่น รส และสัมผัส เป็นเพศที่มีธรรมชาติอ่อนไหวง่าย มากมากในกามคุณ เห็นแก่ได้ ฉลาดในการใช้ท่าทางร่างกาย หรือถ้อยคำสำหรับล่อลวงให้บุรุษเพศหลงใหล มีจิตใจแข็งกร้าวดุร้ายเหมือนราชสีห์ มีพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อ

บุรุษผู้เป็นสามีมากมาย ทำร้ายสามีด้วยถ้อยคำ ด้วยกิริยา จนกระทั่งประพุดนอกใจสามี
 ธรรมดาของสตรีเป็นที่ทั่วไปแก่ชายทั้งหลาย ท่านเปรียบไว้เป็นดั่งบ่อน้ำ ทางเดิน ร้านเหล้า เขต
 แดนของสตรีย่อมไม่มี (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

สตรีจึงมีอิทธิพลต่อจิตใจของบุรุษเป็นอย่างมาก สามารถดึงดูดเร้าให้บุรุษเพศเกิดความ
 กำหนัดยินดี เกิดกามราคะ ขาดสติหลงใหลไปตามคำพูด หรือท่าทางที่สตรีแสดงได้ง่ายมาก
 และรวดเร็ว ดังจะเห็นจากตัวอย่างที่ยกมากล่าวไว้มากมาย บุรุษนั้นไม่ว่าจะอยู่ในสถานะใด
 เป็นเด็ก เช่น สามเณรหลานของท่านพระจักขุบาล (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557)
 สูงศักดิ์ถึงขนาดพระราชามหากษัตริย์ หรือเป็นพระภิกษุ หรือแม้กระทั่งเป็นพราหมณ์แก่ ก็ยัง
 ต้องตกไปในอำนาจการยั่วยวนของสตรีแทบทั้งสิ้น เมื่อเป็นเช่นนั้น ย่อมก่อผลเสียให้เกิดขึ้น
 มากมายในกุณาลชาดกก็ปรากฏข้อความจำนวนหนึ่งระบุให้ทราบว่า ถ้าหลงใหลสตรีจนขาดสติ
 แล้วนั้นจะเกิดผลเสียอะไรบ้าง เช่น เสียใจ เสียทรัพย์ หรือแม้กระทั่งเสียชีวิต เสื่อมจาก
 คุณประโยชน์ที่จะพึงได้รับ ตกนรก ไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต เปเรตวิสัย (มหาจุฬาลงกรณ
 ราชวิทยาลัย, 2539)

ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องมีการป้องกัน หรือเรียกในภาษาการบริหารว่า การบริหาร
 ความเสี่ยง เพื่อลดโอกาส ปิดกั้นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ไม่ให้เกิดขึ้น ด้วยการตั้งสติ พัฒนา
 ปัญญา ประพฤติพรหมจรรย์ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ในส่วนของการประพุด
 พรหมจรรย์ ผู้ชายจะเป็นมลทินในการประพุดพรหมจรรย์สำหรับผู้หญิง และผู้หญิงก็เป็น
 มลทินในการประพุดพรหมจรรย์สำหรับผู้ชาย ดังสาระสำคัญในบทสนทนาที่พระพุทธองค์ตรัส
 ตอบพระอานนท์เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติต่อสตรีของบรรพชิตว่า “ดูก่อนอานนท์ การไม่เห็นสตรีได้
 เป็นการดี เมื่อจำเป็นต้องเห็น ไม่ต้องพุดด้วย ถ้าจำเป็นต้องพุดด้วย พึงพุดด้วยสติ” (มหาจุฬา
 ลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) การที่พระพุทธเจ้าตรัสอย่างนั้นไม่ได้หมายความว่าทรงสอนให้
 บุรุษรังเกียจสตรี แต่เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เสื่อมจากการประพุดพรหมจรรย์ และบรรล
 มรรคผลนิพพานอันเป็นเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนา ทรงชี้ให้เห็นโทษของกามที่มนุษย์
 ยึดติดหมกมุ่นอยู่ และวิธีการปฏิบัติเพื่อออกจากกาม คือการประพุดพรหมจรรย์ ในการ
 ประพุดพรหมจรรย์จำเป็นต้องเว้นจากความสัมพันธ์กันระหว่างบุรุษและสตรี

จากการศึกษาเนื้อหาของกุณาลชาดกทำให้ทราบว่า กุณาลชาดกนี้ไม่เพียงแต่จะ
 กล่าวถึงเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศหญิงกับเพศชายในด้านพฤติกรรมร้าย ๆ ของสตรี เพียง

อย่างเดียว แต่จริง ๆ แล้วได้มุ่งกล่าวถึงสาระสำคัญของพระพุทธศาสนา กล่าวคือแนวการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดในพุทธศาสนาเอาไว้ด้วย ซึ่งเนื้อหาโดยตรงนั้นอาจกล่าวได้ว่ามุ่งถึงแนวทางการปฏิบัติของบุรุษเป็นสำคัญ แต่หากพิจารณาให้รอบคอบแล้วก็จะสามารถตรวจสอบย้อนกลับไปสังเคราะห์ให้เห็นเป็นแนวทางการปฏิบัติสำหรับสตรีได้ด้วย เพราะเป็นธรรมชาติที่กล่าวถึงธรรมชาติของเพศที่มีคู่ตรงข้ามกันอย่างชัดเจน ดังนั้นจึงสรุปว่า เมื่อใช้กับบุรุษแบบนี้ เวลาใช้กับสตรีก็ต้องใช้อีกแบบที่ตรงข้ามกัน คือ หญิงเหล่านี้ไม่ต้องการบุรุษประพาศิพรหมจรรย์ หญิงเหล่านั้นพึงได้การเล่นหัว ความยินดีอันเป็นทิพย์...

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าในกุณาสถกปรากฏหลักคำสอนในพระพุทธศาสนา 3 เรื่อง คือ 1) หลักคำสอนเกี่ยวกับพฤติกรรมสตรีที่ไม่พึงประสงค์ 2) หลักคำสอนเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติต่อสตรี 3) หลักคำสอนเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติเพื่อเป้าหมายในพระพุทธศาสนา

3. พฤติกรรมสตรีที่ปรากฏในกุณาสถก

จำแนกได้ 5 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมเกี่ยวกับเรื่องทางเพศ 2) พฤติกรรมดูหมิ่นสามี 3) พฤติกรรมละทิ้งสามี 4) พฤติกรรมเห็นแก่ได้ และ 5) พฤติกรรมไม่มั่นคงต่ออุดมการณ์ มีผลการวิเคราะห์ดังตารางนี้

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมสตรีที่ปรากฏในกุณาสถก		
พฤติกรรม	ประเด็นการวิเคราะห์	ผลการวิเคราะห์
เกี่ยวกับเรื่องเพศว่าด้วยการยั่วชวนให้ชายหลงใหล	มูลเหตุจูงใจ	- เพราะเป็นธรรมชาติของสตรีเพศ - เพราะความกำหนัดยินดีในบุรุษที่พบเห็น - เพราะต้องการมัดใจบุรุษให้ชื่นชอบเกิดความต้องการทางเพศ
	วิธีการแสดงพฤติกรรม	แสดงด้วยกิริยา 40 ประการ ทางกาย และวาจา หรือโดยใช้วัตถุสิ่งของ เครื่องดนตรี เครื่องแต่งกาย อาหาร เสื้อผ้า และบุคคลประกอบการแสดงด้วย
	ผลของการแสดงพฤติกรรม	ต่อตัวสตรีผู้แสดง ทำให้ถูกมองว่าเป็นสตรีที่ไม่รู้จักรักษานวลสงวนตัว มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เป็นสตรีที่ไม่ตั้งตามประเพณีวัฒนธรรม ศาสนา และความเชื่อ ต่อชายที่พบเห็น ชื่นชอบ หลงใหลใฝ่หาขาดสติ ไม่

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมสตรีที่ปรากฏในภูมิลำเนา		
พฤติกรรม	ประเด็นการวิเคราะห์	ผลการวิเคราะห์
		อาจารย์ตระวังควบคุมตนเองไม่ได้ เป็นไปตามอำนาจกิเลสตามตัณหา
	ผลกระทบจากการแสดงพฤติกรรม	ต่อตัวสตรี เป็นที่รังเกียจของสังคม ไม่ได้รับเกียรติที่สตรีเพศจะพึงได้รับ หากมีสามีแล้วก็อาจเป็นเหตุให้สามีรังเกียจดูหมิ่นหย่าร้างเอาได้ ต่อตัวบุรุษ ไม่มีสมาธิ ไม่พร้อมสำหรับการประกอบกิจการที่เป็นประโยชน์ หากมีภรรยาแล้ว อาจลุกลามไปสู่การประพฤตินอกใจภรรยา ทอดทิ้งภรรยา ครอบครัวแตกแยก หากเป็นบรรพชิตก็อาจขาดสติทำลายพรหมจรรย์
เกี่ยวกับเรื่องเพศว่าด้วยการนำความเดือดร้อนใจมาให้สามี	มูลเหตุจูงใจ	- ภรรยาไม่รู้หน้าที่ของความเป็นภรรยาที่ดี - ไม่เอาใจใส่กิจการภายในบ้าน - ไม่สำรวมรักษาศีล ไม่เคารพสามี - ไม่สนใจความรู้สึกละอายใจของสามี - ปล่อยตัว ปล่อยใจไปตามอำนาจกิเลสตัณหา
	วิธีการแสดงพฤติกรรม	ไปในสถานที่ที่ไม่เหมาะสมเป็นประจำ คลุกคลีกับตระกูลญาติและตระกูลอื่นเกินไป ดื่มน้ำเมา สิ่งเสพติดให้โทษ ประดับตกแต่งร่างกาย อดเวรเว้นร้าง
	ผลของการแสดงพฤติกรรม	- ทำให้สามีเดือดร้อนใจเป็นทุกข์ - ใช้จ่ายทรัพย์ไปกับเรื่องไม่จำเป็นเกินส่วน - บทบาทหน้าที่ภรรยาบกพร่อง
	ผลกระทบจากการแสดงพฤติกรรม	- สามีภรรยาไม่เข้าใจกัน - ครอบครัวขาดความอบอุ่น ไม่เจริญก้าวหน้า - ครอบครัวขาดสภาพคล่องทางการเงิน
เกี่ยวกับเรื่องเพศว่าด้วยการประทุษร้ายสามี	มูลเหตุจูงใจ	- ภรรยาไม่รู้หน้าที่ของตนเอง - ไม่มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ - เบื่อหน่ายสามี มากเกินไปในกามคุณ ไม่รู้จักพอ - จิตใจหยาบกระด้าง ทำร้ายคนรัก

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมสตรีที่ปรากฏในภูมณฑลชาดก		
พฤติกรรม	ประเด็นการวิเคราะห์	ผลการวิเคราะห์
	วิธีการ แสดงพฤติกรรม	แสดงพฤติกรรมที่สื่อให้ทราบว่า ไม่รัก ไม่ห่วงใย ไม่เอาใจใส่ความรู้สึกของสามี ไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่การงานของความเป็นภรรยาที่มีต่อครอบครัว ประพฤติอนาจารคบชู้ ด้วยกิริยาทางกาย ทางวาจา และทางใจอย่างเห็นได้ชัดเจน นับได้ 25 รายการ
	ผลของการ แสดงพฤติกรรม	- สามีเป็นทุกข์ เดือดร้อนใจ วิตกกังวล
	ผลกระทบ จากการแสดงพฤติกรรม	- ครอบครัวแตกแยก เป็นต้นต่อของปัญหาสังคม - เด็กที่เกิดและโตในครอบครัวเช่นนี้มักมีปัญหาเลือกทางเดินชีวิตที่ไม่ถูกต้อง ติดยาเสพติด เลี้ยงชีพโดยผิดกฎหมาย - ภรรยาบางคนอาจถูกสามีทำร้ายร่างกาย
เกี่ยวกับเรื่องเพศ ว่าด้วยการ นอกใจสามี	มูลเหตุจูงใจ	- เกิดจากกำหนดมากเกินไป มีกามราคะมาก - ไม่รู้จักพอใจยินดีเฉพาะในสามีของตน, - ปล่อยใจไปตามกระแสอารมณ์แห่งความกำหนัด
	วิธีการ แสดงพฤติกรรม	มีความสัมพันธ์ทางเพศกับชายอื่นที่ไม่ใช่สามีของตนอย่างง่ายดายนอกแต่มีโอกาสมั้งจะเพียงนิดหน่อย หรือใช้ความพยายามสร้างโอกาสหลายวิธี เช่น - แกล้งบอกสามีว่าจะไปเยี่ยมบุตรลักลอบมีสัมพันธ์กับชายอื่นระหว่างทาง - หนีสามีออกไปหาชายอื่นระหว่างสามีหลับตอนกลางคืน - แอบมีสัมพันธ์ระหว่างเดินทางร่วมกับชายอื่น
	ผลของการ แสดงพฤติกรรม	- ทำให้สามีเป็นทุกข์ - ตนเองเสื่อมเสียชื่อเสียง - สตรีบางคนเป็นคนสูงศักดิ์ลึกลอบมีสัมพันธ์กับคนใช้ หรือคนเร่ร่อน ทำให้สามีเสื่อมเสีย และ

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมสตรีที่ปรากฏในภูมิลำเนา		
พฤติกรรม	ประเด็นการวิเคราะห์	ผลการวิเคราะห์
		ตนเองก็ยอมถูกชายชู้ดูหมิ่นอีกด้วย
	ผลกระทบ จากการแสดงพฤติกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้ครอบครัวแตกแยก สามีรังเกียจ หย่าร้าง - ได้รับโทษทางสังคม สังคมประณามไร้เกียรติ - มีโรคอันเกิดจากเพศสัมพันธ์ - อาจเป็นเหตุให้ตั้งครรรภ์ เป็นภาระให้ต้องเลี้ยงดู
ดูหมิ่นสามี	มูลเหตุจูงใจ	<ul style="list-style-type: none"> - เพราะสามีไม่ทำหน้าที่แห่งความเป็นสามีที่ดีมี พฤติกรรมไม่พึงประสงค์ 8 อย่าง - ภรรยาไม่พึงพอใจ, เบื่อหน่าย, ไม่มีความสุข, เกิด วิवादัดหน้าต้องการหย่าร้าง
	วิธีการ แสดงพฤติกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ด้วยการด่าว่าบริภาษ - นุดคร่าสามีออกไปเสียนอกบ้าน - ยึดเอาทรัพย์สินสมบัติทั้งหมดทำกับสามีเยี่ยงทาส
	ผลของการ แสดงพฤติกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวไม่อบอุ่น, ไม่เจริญก้าวหน้า - ภรรยาเป็นทุกข์ - สามีลำบากใจ
	ผลกระทบ จากการแสดงพฤติกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ครอบครัวแตกแยก - บุตรธิดาขาดความอบอุ่น - เป็นต้นต่อแห่งปัญหาสังคมในระดับอื่น ๆ
ละทิ้งสามี	มูลเหตุจูงใจ	<ul style="list-style-type: none"> - เพราะมีอันตราย - เพราะมีกิจธุระที่จะต้องทำ - ปัญหาสุขภาพของสามี - ปัญหาเรื่องการเงิน
	วิธีการ แสดงพฤติกรรม	ละทิ้งสามีไปหาชายคนใหม่
	ผลของการ แสดงพฤติกรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ทำให้สตรีนั้นถูกกล่าวหาว่าเป็นคนไม่ดี ทอดทิ้ง คนรักไปได้อย่างไร - สามีถูกละทิ้งไม่มีภรรยาคอยช่วยเหลือในคราว จำเป็น ย่อมเป็นอยู่อย่างลำบาก - ครอบครัวแตกแยก, สมาชิกคนอื่น ๆ ใน

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมสตรีที่ปรากฏในภูณาลชาดก		
พฤติกรรม	ประเด็นการวิเคราะห์	ผลการวิเคราะห์
เห็นแก่ได้		ครอบครัวไม่ได้รับความอบอุ่น
	ผลกระทบจากการแสดงพฤติกรรม	- ลูกที่เกิดในครอบครัวนี้จักขาดที่พึ่งทางใจ ไม่มีแม่หรือพ่อคอยให้คำปรึกษาแนะนำ
	มูลเหตุจูงใจ	- ด้วยร่างกายที่บอบบางโดยกำเนิดมีทุกข์ประจำสังขารมากกว่าเพศชายมีความต้องการการช่วยเหลือในการดำรงชีวิตในหลาย ๆ ด้าน - ด้วยสภาพจิตใจเป็นเพศชอบริษยา เป็นเพศแห่งราคจริต รักสวยรักงาม นิยมชมชอบสิ่งล้ำราคาแพงและไม่เหมือนใคร หรือไม่น้อยหน้าใคร - ด้วยค่านิยมหรือกระแสทางสังคม มักยกย่องคนมีทรัพย์สินสมบัติ มักสนับสนุนให้สตรีเลือกหาชายที่มีทรัพย์สินมาเป็นสามี
	วิธีการแสดงพฤติกรรม	- เฟื่องเล็งอยากได้ทรัพย์สินของผู้ชาย ใช้มายาสตรีหลอกล่อให้ชายยกทรัพย์สินสมบัติให้ด้วยถ้อยคำด้วยท่าทางต่าง ๆ ที่น่าติดใจ - ละทิ้งชายที่ไม่มีทรัพย์สิน ไปหาชายที่มีทรัพย์สิน
	ผลของการแสดงพฤติกรรม	- สตรีถูกประมาณว่าเป็นคนเห็นแก่ได้ - ถูกสังคมดูแคลนว่าคบหากับชายใดก็ได้ที่มีเงิน - ทำให้สตรีไม่พยายามเพิ่มความสามารถตนเองในการประกอบอาชีพสร้างฐานะด้วยตนเอง หวังเพียงอาศัยผู้ชายที่มีเงิน
ผลกระทบจากการแสดงพฤติกรรม	- ความรัก ความผูกพันในครอบครัวไม่อบอุ่น เพราะภรรยาเลือกสามีไม่ได้เลือกด้วยความรักแต่เลือกเพราะทรัพย์สินสมบัติ - ภรรยาต้องแบกรับความเสี่ยงจากอนาคตที่ไม่แน่นอนหากสามีฐานะไม่ดีเหมือนเดิม หรือสามีด่วนจากไปจะทำให้ขาดที่พึ่ง - เป็นการสร้างค่านิยมทางสังคมที่ไม่ดีให้สตรีอื่น ๆ ยอมรับนำไปปฏิบัติตาม	

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมสตรีที่ปรากฏในกุณาลชาดก		
พฤติกรรม	ประเด็นการวิเคราะห์	ผลการวิเคราะห์
ไม่มั่นคงต่อ อุดมการณ์	มูลเหตุจูงใจ	- ขาดกำลังใจภายในที่จะบำเพ็ญเพียรต่อไป - ไม่มีกัลยาณมิตรคอยแนะนำวิธีการปฏิบัติ คอยให้กำลังใจ - มีแรงยั่วยุจากภายนอกอันเกิดจากความพยายามของนักลองสุรา
	วิธีการ แสดงพฤติกรรม	- คล้อยตามอาการยั่วยุของนักลองสุรา - ละทิ้งอุดมการณ์อันยิ่งใหญ่ - ไปอยู่ครองคู่เป็นภรรยากับนักลองสุรา
	ผลของการ แสดงพฤติกรรม	- พลาดจากประโยชน์ที่ได้รับจากการบวช - ถูกชาวบ้านตำหนิ เป็นต้นเหตุให้สตรีถูกมองว่าไม่มีความอดทน
	ผลกระทบ จากการแสดงพฤติกรรม	- สังคมไม่ไว้วางใจให้รับผิดชอบภาระที่สำคัญยิ่ง - มีข้อจำกัดในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง

อภิปรายผล

พฤติกรรมของสตรีที่ปรากฏในกุณาลชาดก รายละเอียดทราบแล้วในผลการวิจัยที่ได้กล่าวไว้ 5 กลุ่มพฤติกรรม ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมเกี่ยวกับเรื่องทางเพศ 2) พฤติกรรมการดูหมิ่นสามี 3) พฤติกรรมละทิ้งสามี 4) พฤติกรรมเห็นแก่ได้ และ 5) พฤติกรรมไม่มั่นคงต่ออุดมการณ์ ทั้งหมดล้วนเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ มีผลกระทบในเชิงลบมากมายต่อตัวสตรีเอง และต่อตัวบุรุษที่หลงไปเกี่ยวข้องด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับพระภิกษุผู้ซึ่งมีพันธกิจที่ต้องปฏิบัติพรหมจรรย์อันมีแนวปฏิบัติที่ต้องเว้นห่างจากสตรี หรือจากสิ่งยั่วยุต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดการประพฤติพรหมจรรย์ไม่สำเร็จผล พระพุทธศาสนามองเห็นว่า สตรีเป็นอันตรายของพระภิกษุผู้ประพฤติพรหมจรรย์ เพราะธรรมชาติของพระภิกษุซึ่งเป็นผู้ชายล้วนชื่นชอบเบญจกามคุณอันมาจากสตรี จึงวางหลักคำสอนเอาไว้ในกุณาลชาดกให้ผู้ชายถือเป็นแนวปฏิบัติทั้งในส่วนของคฤหัสถ์ และบรรพชิต ในระดับต่าง ๆ ตามความสามารถของแต่ละบุคคลตั้งแต่ระดับมนุษย์สมบัติจนถึงพระนิพพาน

ในระบบวงจรพฤติกรรมที่ใช้เป็นกรอบการวิเคราะห์ ตัวพฤติกรรมและผลของพฤติกรรมผู้วิจัยเห็นว่ามีความชัดเจนมากในชั้นพระบาลีแล้วทั้งได้ขยายความไว้อีกส่วนหนึ่งแล้ว ประเด็นที่น่าสนใจ คือ สาเหตุของพฤติกรรม หรือเรียกว่า กิเลส หรือ ตัณหา เนื่องจากเป็นต้นตอของกระบวนการพฤติกรรมทั้งหมดซึ่งไม่อาจจะสรุปเอาได้ง่าย ๆ ซึ่งผู้วิจัยค้นพบว่ามีผู้วิเคราะห์ไว้แตกต่างกัน อย่างเรื่องการดูหมิ่นสามี ในคัมภีร์ชั้นอรรถกถาพระอรรถกถาจารย์อธิบายว่า เป็นธรรมชาติของสตรีที่มีความต้องการในทางเพศเป็นหลัก ภรรยาจะดูหมิ่นสามีเพราะเหตุ 8 ประการเนื่องจากสามีที่มีพฤติกรรม 8 อย่างนี้ จะไม่สามารถตอบสนองความต้องการในเชิงความใคร่อันเกิดจากราคะ (ความต้องการทางเพศ) และโลภะ (ความอยากได้ทรัพย์สิน) ตามที่นางต้องการ เพราะสตรีมีราคะมาก มักมากในกามคุณ ไม่รู้จักพอเลินเล่อ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2557) ซึ่งถือได้ว่าเป็นพฤติกรรมของสามีที่ก่อความทุกข์ใจให้เกิดขึ้นกับเหล่าสตรีผู้เป็นภรรยา หลังจากแต่งงานแล้ว สตรีต้องมีความทุกข์เป็นอย่างมาก เพราะได้อยู่กับสามีที่มีคุณลักษณะ 8 ประการนี้ สตรีทั้งหลายจะไม่ปรารถนาสามีผู้ที่ติดในอบายมุขทั้งหลาย ไม่คิดถึงครอบครัวและภรรยา หากหญิงใดหรือสตรีคนใดได้สามีประเภทนี้หรือประเภทที่ไม่ดีดังกล่าวมาทั้งหมด ก็จะต้องร้องไห้อยู่รำไป หรือการดำเนินชีวิตก็จะเต็มไปด้วยน้ำตา หรือปัญหาที่ยุ่งเหยิงไม่มีที่สิ้นสุด ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การที่ภรรยาจะดูหมิ่นสามีเพราะเหตุผล 8 อย่างที่กล่าวมานี้ ไม่นับว่าเป็นพฤติกรรมที่น่ารังเกียจ พิจารณาในมุมของภรรยา พฤติกรรมดังกล่าวไม่ได้ดูเลวร้ายอะไรมาก เพราะสาเหตุหลักเกิดจากตัวสามีที่ไม่มีความรับผิดชอบ ไม่พัฒนาตนเอง ไม่ชวนช่วยสร้างฐานะครอบครัวให้อยู่ดี มีสุข ในอีกมุมหนึ่งผู้วิจัยกลับมองเห็นว่า เนื้อหาส่วนนี้เหมาะสำหรับใช้เป็นหลักธรรมสอนผู้ชายได้เป็นอย่างดี สอนให้ผู้ชายที่ต้องการจะมีครอบครัวให้รู้จักเตรียมตัวให้พร้อมทั้งเรื่องสุขภาพ ฐานะทางการเงิน การงาน การศึกษา เพื่อการเป็นสามีที่ดี เป็นพ่อที่ดี สำรวจรจะมีตระวังปัญหาครอบครัวอันจะเกิดขึ้นจากการไม่มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ เหล่านั้น และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมต่อหน้าที่สามีเช่นนี้ ผู้ที่เป็นภรรยาสมควรจะได้รับสิทธิในการว่ากล่าวตักเตือนได้ตามความเหมาะสม เพราะภรรยาเป็นผู้ที่จะต้องได้รับผลกระทบโดยตรงจากพฤติกรรมของสามี และเมื่อทำก็ควรทำด้วยเจตนาอันดี การกล่าวเตือนสติสามีให้เห็นว่าพฤติกรรม 8 อย่างนี้ไม่เป็นไปเพื่อความสุขของครอบครัว เตือนให้สามีลด ละ เลิกพฤติกรรมเหล่านั้นเสียด้วยวิธีการตามเหมาะสมของแต่ละบุคคล และในอีกมุมหนึ่งหากพิจารณาในแง่ธรรมชาติร้าย ๆ ของสตรีก็อาจสรุปได้ว่า นี่เป็น

ลักษณะธรรมชาติของสตรีที่ไม่รู้จักพอ ทำให้เต็มได้ยาก หากสามีหาทรัพย์สมบัติมาได้มากเพียงใด แม้จะวางเต็มพื้นปฐพีนั้นก็คงทำให้นางยินดีไม่ได้ และแสดงถึงลักษณะธรรมชาติสตรีที่มีปกติจิตใจไม่แน่วแน่ ไหวไป ไหวมาเหมือนจิตของวานร ที่แรกก็รักใคร่อย่างดี เป็นตายอย่างไรก็ตาม ต้องการอยากได้ชายคนนี้เป็นสามีแต่พอนานเข้าก็กลับเบื่อหน่ายในเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งใน 8 อย่างนั้น ก็ดูหมิ่นสามีเอา คิดหย่าร้างสามีได้

พฤติกรรมอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกันถูกมองว่า มีสาเหตุจากธรรมชาติความเป็นสตรีเพศที่มีราคจริต มีความรักสวयรักงามเป็นเจ้าของ มักมากในกามคุณไม่รู้จักพอใจยินดีเฉพาะในสามีของตนเองแสดงกิริยาท่าทาง กล่าวถ้อยคำวาจาที่สื่อความให้ผู้ชายเกิดความรู้สึกทางเพศ กระตุ้นให้เกิดกามตัณหา ไม่รู้จักหน้าที่ของความเป็นภรรยา กิริยาที่เหมาะสมกับความเป็นสตรี แต่สำหรับผู้วิจัยมองว่า สาเหตุหลัก ๆ เกิดจากการที่สตรีถูกจำกัดสิทธิในการแสวงหาความรู้ ขาดทักษะขีดความสามารถในการพัฒนาศักยภาพในหลาย ๆ ด้านของตนเอง เมื่อเป็นเช่นนั้นก็ทำให้โลกทัศน์ไม่กว้างมองไม่เห็นความเป็นไปของกระแสอารมณและโทษที่จะเกิดขึ้นจากการตามไม่ทันกระแสจิตฝ่ายต่ำจนทำให้สตรีเหล่านี้แสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ เหล่านั้นออกมาซึ่งส่งผลกระทบต่อตัวเองและต่อสามี ตลอดทั้งครอบครัว ชุมชนรอบข้าง ในด้านตัวสตรีย่อมถูกสังคมกล่าวหาว่าร้ายติเตียนว่าเป็นหญิงที่ไม่ดี ไม่มีมารยาทแห่งความเป็นสุภาพสตรี ตระกูลไหน ๆ ไม่ยินดีรับเข้าเป็นลูกสะใภ้ ทำให้เสื่อมเสียเกียรติแห่งความเป็นสุภาพสตรี ในด้านตัวสามีย่อมจะเดือดร้อนใจ เป็นทุกข์ บางคนอาจทำใจไม่ได้ปล่อยเนื้อปล่อยตัวแสดงพฤติกรรมที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพเสพลิงเสพติดให้โทษ นอนไม่หลับ นำมาซึ่งโรคร้าย ๆ ต่าง ๆ ได้ สำหรับในด้านอื่น ๆ นั้นแน่นอนว่าสังคมครอบครัวเป็นหน่วยทางสังคมที่เล็กที่สุดแต่ยิ่งใหญ่สำคัญที่สุดเพราะครอบครัวเป็นทุกอย่างของพ่อแม่บุตรธิดา เด็ก ๆ ที่เกิดและเติบโตมาในครอบครัวที่แม่มีพฤติกรรมร้าย ๆ ต่อพ่อเช่นนี้ย่อมทำให้สับสนขาดภูมิคุ้มกันทางจิตใจเพราะพ่อแม่ันว่าเป็นแบบอย่างแห่งการดำเนินชีวิตของลูก ๆ เขาเหล่านั้นอาจเติบโตมาเป็นปัญหาของสังคมแต่งงานมีครอบครัวไปก็อาจซ้ารอยพ่อแม่ได้ไม่ยากเลย

สรุปผล

กุนาลชาตกมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน เป็นโครงสร้างการนำเสนอเนื้อเรื่อง ประกอบด้วย 1) ปัจจุบันวัตถุ เหตุการณ์ที่พระพุทธเจ้าเสด็จไปห้ามสงครามระหว่างพระญาติทั้งสองเมืองจากกรุงกบิลพัสดุ์ และกรุงเทวทหะแล้วพาราชกุมาร 500 พระองค์จากเมืองทั้งสองมาอุปสมบทประพฤติพรหมจรรย์ 2) อดีตวัตถุ เรื่องราวของพญานกกุณาล ผู้ไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของนางนภรรยา กับพญานกปูนณมุข ผู้ถูกเหล่านางนภรรยาทอดทิ้งในยามป่วยไข้ 3) คาลา บทประพันธ์ประเภทร้อยกรองพรรณนาธรรมชาติของสตรี และโทษอันเกิดจากการเกี่ยวข้องไม่ดีกับสตรี 4) เวยยาकरणะ ส่วนสำคัญในคัมภีร์ชั้นอรรถกถาเป็นคำอธิบายขยายความคาลาหรือเนื้อหาในพระบาลีให้ละเอียดเข้าใจง่าย 5) สโมธาน บทสรุปผลการแสดงชาตกเชื่อมโยงส่วนอดีตกับปัจจุบัน ในด้านเนื้อหาชาตกกล่าวถึงพฤติกรรมร้าย ๆ หลากอย่างของสตรีเพื่อสื่อให้เห็นโทษของกามราคะอันเกิดจากการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของบุรุษกับสตรี ในทางที่ไม่ดีผิดศีล ผิดธรรม และอานิสงส์ของการบรรพชาอุปสมบท พร้อมทั้งแนวทางปฏิบัติเพื่อบรรลุนิสงส์นั้น

ในกุนาลชาตกปรากฏหลักคำสอนสำคัญ 3 ประการ คือ 1) ลักษณะพฤติกรรมสตรีที่ไม่พึงประสงค์ พรรณนาถึงธรรมชาติร้าย ๆ หลากประการของสตรี พฤติกรรมของสตรีที่เป็นภรรยา มักจะนำความเดือดร้อนใจมาให้สามีตั้งแต่ไม่ให้เกิดริตดูหมิ่นสามี จนถึงนอกใจสามี 2) แนวทางปฏิบัติในการเกี่ยวข้องกับสตรี สำหรับคฤหัสถ์มีภรรยาต้องทำหน้าที่สามีให้ดีหมั่นดูแลภรรยาทั้งทางร่างกายและจิตใจ สำหรับบรรพชิตควรเว้นห่างจากการเกี่ยวข้องกับสตรี หากต้องเกี่ยวข้องพึงสำรวมระวังอินทรีย์เจริญสติให้มาก 3) หลักการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมายในพระพุทธศาสนา คือ การประพฤติพรหมจรรย์เว้นขาดจากการเกี่ยวข้องกับสตรีทุกรูปแบบ เพื่อบรรลุคุณงามความดีอันเป็นเป้าหมาย 3 ระดับ คือ มนุษย์สมบัติ สวรรค์สมบัติทั้งในระดับรูปภพและอรุภพ สุตท้ายนิพพานสมบัติ

พฤติกรรมสตรีที่ปรากฏในกุนาลชาตก ผลจากการวิเคราะห์พฤติกรรมสตรีที่ปรากฏในกุนาลชาตก สรุปความได้ว่า พฤติกรรมสตรีที่ปรากฏในกุนาลชาตก เป็นลักษณะพฤติกรรมสตรีที่ไม่พึงประสงค์ โดยมากเป็นพฤติกรรมการแสดงออกทางเพศที่ไม่เหมาะสมแก่ความเป็นสตรี ยั่ววนชายให้หลงใหลด้วยการพูด การแสดงท่าทางต่าง ๆ ที่กระตุ้นอารมณ์ทางเพศของผู้ชาย ไม่เคารพ ดูหมิ่นสามี ไม่ทำหน้าที่อันควรแก่ฐานะของภรรยา เสพติดอบายมุข คบชู้

ประพุดตินอกใจสามี ละทิ้งสามีในยามมีภัยหรือมีกิจธุระ มีพฤติกรรมเป็นไปตามอารมณ์ไม่ยึดมั่นต่ออุดมการณ์ และมีพฤติกรรมเห็นแก่ได้มักมากในทรัพย์ ทั้งหมดล้วนเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากกิเลสตัณหาที่นอนเนื่องอยู่ในจิตสันดานของสตรีอันเป็นผลจากการที่สตรีขาดโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนความรู้ในหลาย ๆ ด้านเนื่องจากสังคมคาดหวังแต่เพียงให้สตรีทำหน้าที่เป็นลูกสาว ลูกสะใภ้ ภรรยา และมารดาจึงทำให้สตรีใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับการเตรียมแต่งงาน มีครอบครัวอีกด้วยด้วยวัฒนธรรมโบราณที่นิยมให้สตรีแต่งงานตั้งแต่เด็กก็เป็นสิ่งที่ทำให้สตรีขาดโอกาสพัฒนาตนเองในด้านอื่น ๆ ด้วย เพราะเหตุดังกล่าวมานี้จึงทำให้สตรีมีโลกทัศน์ที่คับแคบชอบประพุดติดตามใจตนเองขาดความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเอง พฤติกรรมเหล่านี้เป็นผลร้ายต่อตัวสตรีเอง ต่อสามี ต่อครอบครัวและชุมชนรอบข้างอย่างกว้างขวาง

ข้อเสนอแนะ

1. ศึกษารูปแบบการพัฒนาพฤติกรรมสตรีให้มีลักษณะที่พึงประสงค์ตามหลักพุทธธรรม
2. ศึกษาวิเคราะห์บทบาทสตรีต่อการดำรงสืบทอดพระพุทธศาสนาในสังคมไทย
3. ศึกษาวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์ที่ถูกต้องระหว่างภิกษุกับสตรีในบริบทของสังคมในปัจจุบัน
4. ศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบต่อพระพุทธศาสนาในปัจจุบันอันเกิดจากคำสอนเชิงลบต่อสตรีที่ปรากฏในพระไตรปิฎก

เอกสารอ้างอิง

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2544). ทศนะของพระพุทธศาสนาต่อสตรีและการบวชเป็นภิกษุณี. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุภาพใจ หจก. เอมี เทรดตั้ง จำกัด.
- มนตรี สิริโรจนานันท์. (2556). สตรีในพระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2557). อรรถกถาพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.